

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 14 februari 2019

Mål nr

Ö 3212-18

PARTER

Klagande

Brottsoffermyndigheten

Regressenheten

Box 470

901 09 Umeå

Ombud: Handläggarna EG och EÅ

Adress som ovan

Motparter

1. MH

2. Aktiv Hälsocenter AB

c/o Alektum Group AB

Box 11108

404 23 Göteborg

3. Alektum Finans

Adress som ovan

4. Body By Patricia

Adress som ovan

5. Thea Tandhälsa AB

Adress som ovan

6. Vevay International

Adress som ovan

7. Alfa-Kassan

Box 34

623 11 Hemse

8. AKH

9. KE

10. Trafikförsäkringsföreningen

c/o Axactor Sweden AB (TFF)

Box 11471

404 30 Göteborg

11. Arvato Finance AB

c/o Gothia Inkasso

Box 1143

432 15 Varberg

12. Yves Rocher Suede AB

Adress som ovan

13. Östergötlands läns landsting

Adress som ovan

14. Q-Park AB

c/o Handels- och Juristinkasso AB

169 81 Solna

15. Svea Ekonomi AB

Adress som ovan

16. Bahnhof AB

c/o Ikapp Finans

Box 930

781 29 Borlänge

17. Intrum Justitia Debt Finance AG

c/o Intrum Justitia Invest AB

Fack 429019 R924

106 37 Stockholm

18. Assistancenkåren Sweden AB

c/o Intrum Justitia Sverige AB

Fack 429027 R 924

106 37 Stockholm

19. Folksam ömsesidig sakförsäkring

Adress som ovan

20. Gjensidige Forsikring ASA Norge

Adress som ovan

21. Lowell Sverige AB

Adress som ovan

22. Trygg-Hansa försäkrings filial

Adress som ovan

23. Universitetssjukhuset i Örebro

Adress som ovan

24. Örebro läns landsting

Adress som ovan

25. Örebrobostäder AB

Adress som ovan

26. Salvo AS

c/o Intrum Justitia Sverige AB

Fack 429001, R 924

106 37 Stockholm

27. IB

28. PRA Group Sverige AB

753 83 Uppsala

29. Prioritet Inkasso AB

Efterbevakning

412 90 Göteborg

30. Securitas Sverige AB

Adress som ovan

31. RE

32. Com Hem AB

c/o Sergel Inkasso

Box 17842

118 94 Stockholm

33. Sergel Finans AB

Adress som ovan

34. Försäkringskassan

c/o Skatteverket, Borgenärsfunktionen

701 87 Örebro

35. Transportstyrelsen

Adress som ovan

36. Svea Inkasso AB

169 81 Solna

37. Örebro kommun

Adress som ovan

38. Region Örebro län

c/o Visma Collectors AB

Box 1173

251 11 Helsingborg

SAKEN

Skuldsanering

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts beslut 2018-06-19 i mål ÖÄ 1394-18

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen fastställer hovrättens beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Brottsoffermyndigheten har yrkat att Högsta domstolen ska bestämma betalningsplanens längd till fem år.

MH har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Skatteverket, som borgenärsföreträdare, Prioritet Inkasso AB, Region Örebro län, Sergel Finans AB, AKH och KE har yttrat sig.

SKÄL**Frågan i målet**

1. Frågan i målet är om det vid skuldsanering finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid för betalningsplanens längd än fem år (se 34 § första stycket skuldsaneringslagen, 2016:675).

Bakgrund

2. Kronofogdemyndigheten beslutade den 22 augusti 2017 att inleda

skuldsanering för MH. Han beviljades därefter skuldsanering den 23 februari 2018. MHs totala skuldbörda var drygt 900 000 kr.

3. I beslutet om skuldsanering bestämdes betalningsplanens längd till fyra år. Som skäl för en kortare tid än fem år angavs att MH varit skuldsatt sedan 1980-talet och att löneutmätning skett under flera år under perioden 2007 till 2017. Domstolarna har instämt i denna bedömning.

Huvuddragen i och syftet med ett skuldsaneringsförfarande

4. Skuldsaneringsinstitutet infördes genom skuldsaneringslagen (1994:334). Den lagen ersattes av skuldsaneringslagen (2006:548), som i sin tur har ersatts av 2016 års lag.

5. Ett huvudsyfte med skuldsanering är att ge svårt skuldsatta personer möjlighet att komma ur sina ekonomiska problem och därmed få en möjlighet till ett drägligare och mer samhällsnyttigt liv. Samtidigt ska skuldsaneringen gynna borgenärskollektivet genom att gäldenären under en begränsad tid får förbehålla sig ett begränsat belopp för sin och sin familjs försörjning medan överskottet fördelas mellan borgenärerna i enlighet med en beslutad betalningsplan. Genom förfarandet befrias gäldenären från ansvaret för de skulder som omfattas av skuldsaneringen och som betalningsplanen inte ålägger gäldenären att betala. (Se NJA 2018 s. 49 p. 10.)

Betalningsplanens längd

6. När Kronofogdemyndigheten beslutar att inleda skuldsanering ska det bestämmas bl.a. vilket belopp som gäldenären ska betala för tiden till dess att frågan om skuldsanering slutligt har avgjorts (18 § första stycket).

7. I ett efterföljande beslut om skuldsanering ska en betalningsplan fastställas. Betalningsplanens längd ska vara fem år, om det inte finns beaktansvärda skäl att bestämma en kortare tid. Betalningsplanen börjar löpa

från beslutet om skuldsanering. Vid bestämmande av tidpunkten för när betalningsplanen löper ut ska den tid som beslutet att inleda skuldsanering har gällt normalt räknas av från betalningsplanens längd. Med denna ordning avslutas skuldsaneringen snabbare än vad som gällde enligt 1994 och 2006 års lagar. (Se 34 §, jfr prop. 2015/16:125 s. 90 ff.)

8. Även enligt 1994 års lag var huvudregeln en femårig betalningsplan. Avvikelse härifrån kunde ske om det fanns särskilda skäl. Bedömningen skulle vara restriktiv (prop. 1993/94:123 s. 108 och 208).

9. I 2006 års lag behölls möjligheten att vid särskilda skäl bestämma en kortare tid. Den praxis som hade utbildats och som innebar att en kortare tid kunde bestämmas när gäldenären led av en livshotande sjukdom eller var relativt gammal ansågs vara allmänt accepterad (prop. 2005/06:124 s. 52).

10. Möjligheten att bestämma en kortare betalningsplan än fem år kom att utnyttjas mycket sällan. En utgångspunkt för 2016 års lag är att så många evighetsgäldenärer som möjligt ska ansöka om och genomföra skuldsanering. Därigenom får de möjlighet till att bli ekonomiskt rehabiliterade. Huvudregeln om en femårig betalningsplan har behållits, men den kan enligt 34 § första stycket förkortas redan om det finns beaktansvärda skäl. Det bör, enligt vad som uttalas i förarbetena, leda till att fler omständigheter kan beaktas vid bestämmande av planens längd och att fler betalningsplaner än tidigare blir kortare än fem år. I varje enskilt fall ska det övervägas om bl.a. gäldenärens levnadssituation och skuldernas ålder utgör skäl för en kortare betalningsplan. Bedömningen av gäldenärens levnadssituation ska ta sikte på om det finns särskilt ömmande omständigheter; även risken för att gäldenärens barn drabbas oskäligt hårt utan en kortad betalningsplan kan då beaktas. (Se prop. 2015/16:125 s. 89 f. och 222 f.)

11. Att en gäldenär vid beslutstillfället lever under ansträngda ekonomiska och sociala förhållanden kan i allmänhet inte i sig anses utgöra ett

beaktansvärt skäl för förkortad betalningsplan, eftersom det gäller i stort sett samtliga gäldenärer som kan komma i fråga för skuldsanering. Det skulle i så fall bli en huvudregel. Det ska istället i det enskilda fallet finnas omständigheter som talar för att gäldenären har ett angeläget behov av en snar lösning på sina ekonomiska problem och som medför att det bör göras avsteg från vad som gäller för de flesta. (Jfr a. prop. s. 222.)

12. Det förhållandet att en gäldenär tidigare har påbörjat men inte fullgjort en skuldsanering kan i vissa fall utgöra ett beaktansvärt skäl för att bestämma en kortare betalningsplan. Så kan vara fallet om skulderna i den andra saneringen i huvudsak är desamma som i den första. I en sådan situation har gäldenären levt under de ansträngda förhållanden som en pågående skuldsanering innebär, utan att skulderna sanerats. (Se a. prop. s. 223 f.)

13. En skuldsanering innebär att en gäldenär får leva under huvudsakligen samma ekonomiska förhållanden som vid en löneutmätning (jfr 33 § som hänvisar till 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken). En tidigare löneutmätning innebär därmed, i allt fall om den pågått under lång tid, att gäldenären levt under förhållanden som närmast kan jämföras med vad som gäller vid skuldsanering. Om gäldenären dessutom varit överskuldssatt under mycket lång tid bör dessa omständigheter kunna utgöra beaktansvärda skäl för att bestämma en betalningsplan som är kortare än fem år.

Bedömningen i detta fall

14. MH har under tiden 2007 fram till beslutet att inleda skuldsanering 2017 haft perioder av löneutmätning, sammanlagt motsvarande ungefär sju år. Han har varit överskuldssatt sedan 1990-talet, med viss begränsad ytterligare skuldsättning under tid då löneutmätning skedde.

15. Även med hänsyn till denna ytterligare skuldsättning utgör, vid en sammantagen bedömning, den långa tiden av överskuldssättning och

löneutmätning beaktansvärda skäl för att bestämma längden på MHs
betalningsplan till fyra år.

16. Överklagandet ska därmed avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Kerstin Calissendorff, Johnny Herre,
Ingemar Persson (referent), Lars Edlund och Stefan Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Mohamed Ali